

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคของเกษตรกร ในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัย การยอมรับและไม่ยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคของเกษตรกร ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม กับการยอมรับและไม่ยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค ตลอดจนศึกษาถึงปัญหา และข้อเสนอแนะในการใช้ต้นพันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค

ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอร์รี่ในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัด เชียงใหม่

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอร์รี่ ส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 41 - 60 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยประมาณ 41 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป.4) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการปลูกสตรอเบอร์รี่เฉลี่ย 4 ปี โดยแหล่งความรู้ที่ได้รับ เกษตรกรได้รับความรู้จากการเรียนรู้เอง เกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดของครอบครัวระหว่าง 50,001 - 100,000 บาท เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตร 1 - 5 ไร่ มี พื้นที่ปลูกสตรอเบอร์รี่ 1 - 5 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกสตรอเบอร์รี่เฉลี่ย 2 ไร่ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเรื่องสตรอเบอร์รี่จากการเข้าร่วมประชุม คุยงานและการฝึกอบรม พันธุ์สตรอเบอร์รี่ที่เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูก คือ พันธุ์พระราชทาน 20 เกษตรกรมีการจำหน่ายผลผลิตโดยผ่านพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรทุกคนไม่พอใจในราคาจำหน่ายสตรอเบอร์รี่ และ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2. การยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับต้นพันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคร้อยละ 28.3 และสาเหตุที่เกษตรกรเลือกใช้ คือ ผลผลิตสูง ส่วนสาเหตุที่เกษตรกรไม่ยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค เนื่องจากว่า เกษตรกรไม่แน่ใจว่าพันธุ์ใหม่จะดีกว่าพันธุ์เดิม ร้อยละ 20.8

การทดสอบสมมติฐาน

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคของเกษตรกร ในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคของเกษตรกร กับ ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม พบว่า จากปัจจัยที่ทำการศึกษารวม 8 ปัจจัย มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญ 4 ปัจจัยดังนี้

ระดับการศึกษา รายได้ทั้งหมดของครอบครัว ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร และการได้รับข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคของเกษตรกร ในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนอายุ ประสบการณ์ในการปลูกสตรอเบอร์รี่ จำนวนแรงงานในครัวเรือน และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคของเกษตรกร ในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

อภิปรายผล

จากการตั้งสมมติฐานว่าลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกสตรอเบอร์รี่ รายได้ทั้งหมดของครอบครัว ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน การได้รับข่าวสาร และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ มีผลต่อการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษา รายได้ทั้งหมดของครอบครัว ขนาดพื้นที่ถือครองทำการและการได้รับข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค ในอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในการปลูกสตรอเบอร์รี่ จำนวนแรงงานในครัวเรือน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคแต่อย่างใด ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. จากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคพบว่า

1. ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กล่าวคือ เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือเท่ากับประถมศึกษาปีที่ 4 จะมีการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า จะปลูกสตรอเบอร์รี่มากกว่า มีประสบการณ์ในการปลูกมาก จึงรู้ถึงปัญหาของการปลูกสตรอเบอร์รี่มากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอรุณ (2531) พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคนม ในทางกลับกัน ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของสุวรรณี (2527) พบว่า ระดับการศึกษาสูงหรือต่ำ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีทางการเกษตร

2. รายได้ทั้งหมดของครอบครัว

รายได้ทั้งหมดของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กล่าวคือ เกษตรกรที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท จะยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคมากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 100,000 บาท เนื่องจากว่า เกษตรกรที่มีรายได้น้อยจะยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค เพื่อจะได้เพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น และลดค่าใช้จ่ายในด้านการซื้อปัจจัยการผลิต และค่าใช้จ่ายในเรื่องของสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง เพื่อเป็นการลดต้นทุน ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเลอภพ (2536) พบว่า รายได้จากกาแฟมีความสัมพันธ์กับการยอมรับคำแนะนำวิธีปฏิบัติการปลูกกาแฟอาราบิก้า เสนาะ (2540) พบว่ารายได้ทั้งหมดของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการยอมรับโคขาวลำพูน และถนัด(2539) พบว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับการใช้เกลือไอโอดีนของประชาชน ซึ่งตรงข้ามกับเกษม (2537) พบว่ารายได้ของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับคำแนะนำการปลูกเสาวรส

3. ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร

ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กล่าวคือ เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร 1 – 5 ไร่ จะมีการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคมากกว่าเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรมากกว่า 5 ไร่ เนื่องจากว่า ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเป็นข้อจำกัดในการปลูกสตรอเบอร์รี่ เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรน้อย จะยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค เพราะเป็นการลดต้นทุนการผลิตอีกทางหนึ่ง และจะทำให้เกษตรกรมีรายได้สุทธิเพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุภาวัลย์ (2533) พบว่า ขนาดพื้นที่ถือครองที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงสุกรที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของเกษม (2537) พบว่า ขนาดพื้นที่ถือครองของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอพร้าว ไม่มีผลต่อการยอมรับคำแนะนำการปลูกเสาวรสของเกษตรกร

4. รับรู้ข่าวสาร

การรับรู้ข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กล่าวคือ เกษตรกรที่ได้รับข่าวสาร 1 – 2 แหล่ง จะมีการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค มากกว่าเกษตรกรที่ได้รับข่าวสาร 3 – 4 แหล่ง เนื่องจากว่า เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจำนวนน้อยแหล่ง จะเกิดความเชื่อถือในข่าวสารที่ได้รับ และเกิดความมั่นใจมากกว่าจึงยอมรับได้ง่ายกว่า ส่วนเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารมากกว่าจะยอมรับได้ยากขึ้น เนื่องจากว่า เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากหลายแหล่ง จะเกิดการเปรียบเทียบ และมีการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุด จากทางเลือกที่มีอยู่มากมายนั้น ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของอลงกรณ์ (2534) พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน คือ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีของชาวบ้านในหมู่บ้านวิทยาศาสตร์และการพลังงาน

2. จากการศึกษาถึงปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค พบว่า

1. อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค แสดงว่าอายุที่แตกต่างกันนั้น ไม่มีผลต่อการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค เนื่องจากว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเกษตรกรที่มีอายุน้อยก็ได้รับประสบการณ์ในการปลูกสตรอเบอร์รี่มาจากรุ่น พ่อ แม่ จึงทำให้แนวคิดในการยอมรับการใช้ต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคไม่แตกต่างกัน

2. ประสิทธิภาพในการปลูกสตรอเบอร์รี่ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค แสดงว่าประสิทธิภาพในการปลูกสตรอเบอร์รี่ที่แตกต่างกันนั้น ไม่มีผลต่อการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค เนื่องจากว่าเกษตรกรที่ปลูกสตรอเบอร์รี่ทำให้เกษตรกรที่ยอมรับและไม่ยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคนั้น ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพในการปลูกสตรอเบอร์รี่ 1 – 5 ปี จึงจะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพในการปลูกสตรอเบอร์รี่ทั้ง 2 กลุ่มนั้นไม่มีความแตกต่างกัน

3. จำนวนแรงงานในครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค แสดงว่าจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่แตกต่างกันนั้น ไม่มีผลต่อการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค อาจเนื่องมาจากส่วนใหญ่แรงงานในครัวเรือนที่เป็นหลักในการทำการเกษตรมักจะมีเพียง 2 คนเพราะปัจจุบันลูกหลานของเกษตรกรส่วนใหญ่ไปเรียนหนังสือ ซึ่งส่วนใหญ่พอเรียนจบก็หางานอื่นๆทำไม่สนใจที่จะประกอบอาชีพด้านการเกษตร จึงทำให้จำนวนแรงงานในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค

4. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค แสดงว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่แตกต่างกันนั้น ไม่มีผลต่อการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค เนื่องจากว่าเกษตรกรที่ได้รับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่นั้น อาจได้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ทำให้เกษตรกรยังไม่แน่ใจการใช้ต้นแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคนั้น ได้ผลดีที่คุ้มค่าหรือไม่ จึงทำให้เกษตรกรที่ได้รับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ นั้นเกิดการยอมรับที่ไม่แตกต่างกัน

ปัญหาที่สำคัญในการปลูกสตรอเบอร์รี่

1. โรคและแมลง การปลูกสตรอเบอร์รี่ส่วนใหญ่ปลูกบนที่สูงซึ่งมีสภาพอากาศหนาว และช่วงเวลาที่ปลูกตรงกับฤดูฝน ซึ่งบนพื้นที่สูงมักจะมีฝนตกชุกตลอดทั้งวันทั้งคืน ทำให้เหมาะแก่การเกิดโรคต่างๆ ที่มีสาเหตุจากเชื้อราและสามารถแพร่ระบาดไปได้อย่างรวดเร็ว

2. ต้นกล้าพันธุ์สตรอเบอร์รี่ (ไหล) เนื่องจากสตรอเบอร์รี่เป็นพืชที่มีโรคและแมลงศัตรูพืชมาก เมื่อเกษตรกรต้องการขยายพันธุ์ส่วนใหญ่จะคัดเลือกจากต้นแม่พันธุ์เดิม ซึ่งมีคุณภาพไม่ดีมากนักทำให้ต้นกล้าพันธุ์ที่จะนำไปปลูกในฤดูกาลต่อไปมีสภาพที่ไม่สมบูรณ์และมีผลกระทบต่อคุณภาพผลผลิตที่ได้ไม่ดีเท่าที่ควร

3. ราคาในการจำหน่ายผลผลิตสตรอเบอร์รี่ส่วนใหญ่จะขายผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้พ่อค้าคนกลางเข้ามามีบทบาทในการกำหนดราคารับซื้อผลผลิตสตรอเบอร์รี่ อีกทั้งผลผลิตสตรอเบอร์รี่สูง

ไม่พร้อมกันสามารถเก็บผลผลิตได้วันเว้นวันตั้งแต่เริ่มเก็บผลผลิตได้ ทำให้ราคาในการจำหน่ายผลผลิตสตอเบอร์รี่ไม่แน่นอน

4. ขาดความรู้เรื่องการควบคุมโรคและแมลง ทำให้เกษตรกรได้รับผลผลิตน้อยลง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของรัฐ จึงจำเป็นจะต้องมีการให้ความรู้ในด้านการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการให้ความรู้ คำแนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือ แก่เกษตรกร ผู้ปลูกสตอเบอร์รี่ให้สามารถผลิตสตอเบอร์รี่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งอาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรภาครัฐ ควรให้ความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการใช้ต้นแม่พันธุ์สตอเบอร์รี่ปลอดโรคให้มากขึ้น

2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรภาครัฐ ควรให้คำแนะนำในเรื่องการปลูก การปฏิบัติ การดูแลรักษา แก่เกษตรกรให้มากขึ้น เพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร เพื่อเป็นที่พึ่งทางวิชาการของเกษตรกรได้เป็นอย่างดี

3. ควรจัดตลาดศูนย์กลางการซื้อขายผลผลิตให้เกษตรกร เพื่อที่จะได้ราคาที่สูงขึ้น เพราะจากการวิจัยพบว่าเกษตรกรทั้งหมดไม่พอใจในราคาสตอเบอร์รี่ เนื่องจากต้องซื้อขายผ่านพ่อค้าคนกลาง

4. จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตอเบอร์รี่ปลอดโรค ซึ่งเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำจะยอมรับมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูง ทางเจ้าหน้าที่ควรจะให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ต้นแม่พันธุ์สตอเบอร์รี่ปลอดโรคให้มากขึ้น

5. ผลการวิจัย พบว่า ขนาดพื้นที่ในการถือครองมีความสัมพันธ์กับการยอมรับต้นแม่พันธุ์สตอเบอร์รี่ปลอดโรค ซึ่งเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ถือครอง 1-5 ไร่ จะยอมรับมากกว่าเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่มากกว่า 5 ไร่ ทั้งนี้เกษตรกรคิดว่ากรรมมีพื้นที่มากนั้นจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น ไม่ว่าจะ เป็นค่าต้นพันธุ์ ค่าภาษีที่ดิน และปัจจัยอื่นๆ ที่ใช้ในการผลิต จึงเกิดการยอมรับน้อย ทางเจ้าหน้าที่ควรมีการชี้แจงรายละเอียดต่างๆ เรื่องของต้นทุนการผลิตให้ชัดเจน รวมถึงรายได้ที่เกษตรกรจะได้รับ

6. เนื่องจากเกษตรกรที่มีรายได้ทั้งหมดในครัวเรือนน้อยนั้นจะยอมรับต้นทุนแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคมกกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ทั้งหมดมาก เพราะเกษตรกรที่มีรายได้น้อยนั้นจะต้องการเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น และต้องการลดต้นทุน ทำให้เกษตรกรที่มีรายได้สูงขึ้น ดังนั้นทางเจ้าหน้าที่ควรชี้แจงกับเกษตรกรที่มีรายได้ของครัวเรือนที่มากขึ้นให้ทราบถึงการผลิตสตรอเบอร์รี่ โดยใช้ต้นทุนแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรกว่าได้รับผลผลิต และรายได้ที่เกษตรกรจะได้รับที่แท้จริง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในการวางแผนครั้งต่อไป

7. ในด้านการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกรที่มีผลต่อการยอมรับต้นทุนแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคนั้น ซึ่งโดยรวมแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ได้รับข่าวสารน้อยแหล่งจะมีการยอมรับมากกว่าเกษตรกรที่มีการรับรู้ข่าวสารมากแหล่ง จริงๆ แล้วเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารมากขึ้นนั้นน่าจะมีการยอมรับต้นทุนแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคมกกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรได้รับข่าวสารที่ไม่ชัดเจนพอ ดังนั้น ทางเจ้าหน้าที่ควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารให้กับเกษตรกรได้รับข่าวสารที่ถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยกับเกษตรกรผู้ใช้ต้นทุนแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรคในพื้นที่อำเภออื่นเพื่อเปรียบเทียบถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการยอมรับต้นทุนแม่พันธุ์สตรอเบอร์รี่ปลอดโรค
2. ควรมีการวิจัยถึงผลกระทบที่จะเกิดถึงการใส่สารเคมีในการผลิตสตรอเบอร์รี่ของเกษตรกรในอนาคตว่าจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับระบบนิเวศน์วิทยามากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะนำมาเป็นข้อมูลในการป้องกันไม่ให้ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นได้
3. ควรมีการศึกษาบทบาทของพ่อค้าคนกลางในการรับซื้อผลผลิตสตรอเบอร์รี่และการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอร์รี่เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องของราคา
4. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาทั้งเรื่องสตรอเบอร์รี่ปลอดสารพิษโดยคำนึงถึงผู้บริโภคเป็นสำคัญ